

ความชุกของพฤติกรรมการสูบบุหรี่และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

นาง สุพัตรา ฉายะวรรณ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-1400-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PREVALENCE OF SMOKING BEHAVIOR AND RELATED FACTORS
AMONG CABIN ATTENDANTS

Mrs. Supathra Chayawan

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Science in Mental Health

Department of Psychiatry

Faculty of Medicine

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-53-1400-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความชุกของพฤติกรรมการสูบบุหรี่และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของพนักงาน
ต้อนรับบนเครื่องบิน
โดย นางสาวพัศตรา ฉายะวรรณ
สาขาวิชา สุขภาพจิต
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิงศิริลักษณ์ สุภปิติพร

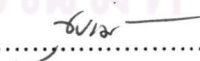
คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะแพทยศาสตร์
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์แพทย์หญิงอลิสา วัชรสินธุ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิงศิริลักษณ์ สุภปิติพร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์สุขเจริญ ตั้งวงษ์ไชย)

สุพัตรา ฉายะวรรณ : ความชุกของพฤติกรรมการสูบบุหรี่และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของ พนักงาน
 ดือนรับบนเครื่องบิน (PREVALENCE OF SMOKING BEHAVIOR AND RELATED FACTORS
 AMONG CABIN ATTENDANTS) อาจารย์ที่ปรึกษา: ผศ.พญ.ศิริลักษณ์ สุภปิติพร; 182 หน้า.
 ISBN 974-53-1400-5

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกของพฤติกรรมการสูบบุหรี่
 และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของพนักงานดือนรับบนเครื่องบิน กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานดือนรับบนเครื่องบิน จำนวน
 427 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามเกี่ยวกับ
 พฤติกรรมและลักษณะการสูบบุหรี่ แบบสอบถามการวัดระดับการติดสารนิโคติน (Fagerstrom Test for
 Nicotine Dependence) และแบบวัดความเครียดสวนปรุง (Suanprung Stress Test : SPST-20) วิเคราะห์ข้อมูล
 โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ไค-สแควร์
 t-test สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และสถิติถดถอย แบบโลจิสติก

ผลการศึกษาพบว่า พนักงานดือนรับบนเครื่องบินมีความชุกของพฤติกรรมการสูบบุหรี่ร้อยละ 39.1
 ในจำนวนนี้เป็นชนิดไม่ติดสารนิโคติน 124 คน หรือร้อยละ 29.3 และชนิดติดสารนิโคตินปานกลางถึงสูง
 และสูงมาก จำนวน 43 คน หรือร้อยละ 10.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติได้แก่ อายุ เพศ (ชาย) ระดับการศึกษา ความเพียงพอของรายได้ ความถี่ของการใช้ยานอนหลับ การ
 ลาป่วย ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความถี่ในการดื่มเครื่องดื่ม
 แอลกอฮอล์ อย่างไรก็ตามไม่พบว่าความเครียดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ปัจจัยที่สามารถใช้
 พยากรณ์พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ของพนักงานดือนรับบนเครื่องบินได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ เพศ(ชาย)
 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และในกลุ่มที่สูบบุหรี่ ปัจจัยที่สามารถใช้
 พยากรณ์พฤติกรรมการสูบบุหรี่แบบติดสารนิโคตินของพนักงานดือนรับบนเครื่องบินได้อย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติคือ ปริมาณที่สูบบุหรี่ต่อวัน และการมีบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา จิตเวชศาสตร์
 สาขาวิชา สุขภาพจิต
 ปีการศึกษา 2547

ลายมือชื่อนิติ.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

##4674808730 : MAJOR MENTAL HEALTH

KEY WORDS : SMOKING BEHAVIOR / CABIN ATTENDANTS

SUPATHRA CHAYAWAN. PREVALENCE OF SMOKING BEHAVIOR AND RELATED FACTORS AMONG CABIN ATTENDANTS. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. SIRILUCK SUPPAPITIPORN,M.D., 182 PP. ISBN 974-53-1400-5

The purposes of this descriptive research were to study prevalence of smoking behavior and related factors among cabin attendants. The amount of the subjects were 427. Data were collected by using Self Report Questionnaire, Behavior and Characteristic in Smoking Behavior Questionnaire, Fagerstrom Test for Nicotine Dependence and Suanprung Stress Test : (SPST-20).

Statistical analysis was done by using SPSS for Windows. The data were analyzed for percentage, mean, standard deviation, Chi-square t-test, Pearson's Movement Correlation Coefficiency and Logistic Regression Analysis.

The results were revealed that the prevalence of smoking behavior among the cabin attendants was 39.1 percent. The non-addicted samplings of 124 had the prevalence of 29.03 percent and the addicted samplings of 43 had the prevalence of 10.1 percent.

Factors related to smoking behavior were age, male gender, education level, adequate income, frequency of sleeping pills consumption, sick leave, frequency of caffeine consumption per day, alcoholic consumption, and frequency of alcoholic consumption. However, stress level had no correlation with smoking behavior. The factors that predicted smoking behavior were male gender; education level below Bachelor degree and alcoholic consumption and the factors that predicted nicotine dependence among the smoking group were the quantity of cigarette smoking per day and the family member who smoked.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department	Psychiatry	Student's Signature	<i>[Signature]</i>
Field of study	Mental Health	Advisor's Signature	<i>[Signature]</i>
Academic year	2004		

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกตากรรมอย่างยิ่ง ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิงศิริลักษณ์ ศุภปีติพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และเป็นกำลังใจมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์แพทย์หญิงอลิสา วัชรสินธุ ผู้ให้เกียรติมาเป็นประธาน สอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์สุขเจริญ ตั้งวงษ์ไชย ผู้ให้เกียรติมาเป็น กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำในการแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงสร้อย วรกุล ที่ให้คำแนะนำเอาใจใส่ และ ให้กำลังใจด้วยความเมตตาในทุก ๆ เรื่อง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการใหญ่ฝ่ายปฏิบัติการบิน และพนักงานต้อนรับบน เครื่องบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ที่ให้ความกรุณาและความร่วมมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูล

ขอขอบคุณ คุณ ฌักควรรต บัวทอง และคุณสุเทพ เทียนสี ที่ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ เรื่องสถิติ และคำแนะนำในการทำวิจัย

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ คุณนิตินัย ฉายะวรรณ และคุณสุชะวดี ไชยปรีชา ที่ให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน แก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	5
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	5
ค่านิยมที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
บุหรีและอันตราจจากบุหรี.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับความเครียด.....	34
แนวคิดเกี่ยวกับพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน.....	62
แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพจิต.....	74
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	85
ผลกระทบด้านจิตใจต่อญาติผู้ดูแล.....	19

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 91
	รูปแบบการวิจัย..... 91
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 92
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 93
	การแปลผล..... 95
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 95
	การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ..... 96
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 97
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล..... 139
	สรุปผลการวิจัย..... 139
	การอภิปรายผล..... 143
	ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้..... 155
	ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป..... 156
	รายการอ้างอิง..... 157
	ภาคผนวก..... 172
	ภาคผนวก ก จดหมายขอความอนุเคราะห์ในแบบสอบถาม 173
	ภาคผนวก ข แบบสอบถาม..... 175
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 182

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตามปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามอายุ เพศ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา.....	99
2	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตามปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามรายได้ ภาระในการดูแลครอบครัว จำนวนบุตรและภาวะทางเศรษฐกิจ.....	100
3	แสดงจำนวน ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภาวะสุขภาพกาย.....	102
4	แสดงจำนวนร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการลาป่วย และความ เกี่ยวข้องของการลาป่วย กับโรคประจำตัว.....	104
5	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการดื่มเครื่องดื่มคาเฟอีน..	105
6	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์.....	106
7	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยด้านการปฏิบัติ.....	107
8	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยด้านจิตสังคม	108
9	แสดงจำนวนร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความเครียดรายข้อ.....	109
10	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพฤติกรรม และลักษณะ การสูบบุหรี่.....	110
11	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเคยเลิกสูบบุหรี่ และ สาเหตุที่ทำให้ยังคงสูบบุหรี่อยู่.....	111
12	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบุคคลในครอบครัวที่เคยสูบ บุหรี่ และยังคงสูบบุหรี่อยู่.....	112
13	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติในการสูบบุหรี่.....	113
14	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการวัดระดับการติด สารนิโคติน.....	114
15	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการติดสารนิโคติน.....	115
16	แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการ สูบบุหรี่.....	117

ตารางที่	หน้า
17	แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านพฤติกรรม ลักษณะ และทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่..... 122
18	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความเครียดกับระดับการคิดสารนิโคติน..... 123
19	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับของความเครียดกับระดับการคิดสารนิโคติน..... 123
20	แสดงผลการวิเคราะห์โดยใช้สถิติถดถอยแบบโลจิสติกของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่แบบทั่วไป..... 124
21	แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ตามเกณฑ์การวัดระดับการคิดสารนิโคติน..... 125
22	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความเครียดกับระดับการคิดสารนิโคตินตามการวัดระดับการคิดสารนิโคติน..... 129
23	แสดงผลการวิเคราะห์โดยใช้สถิติถดถอยแบบโลจิสติกของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ตามเกณฑ์การวัดระดับการคิดสารนิโคติน..... 130
24	แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่าง ตามเกณฑ์การวัดระดับการคิดสารนิโคตินของ Fagerstrom..... 131
25	แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านพฤติกรรม ลักษณะ และทัศนคติใน การสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่าง ตามเกณฑ์การวัดระดับการคิดสารนิโคตินของ Fagerstrom 135
26	แสดงผลการวิเคราะห์โดยใช้สถิติถดถอยแบบโลจิสติก ของปัจจัยที่มีผลต่อระดับการคิดสารนิโคตินของกลุ่มที่สูบบุหรี่ตามเกณฑ์การวัดระดับการคิดสารนิโคตินของ Fagerstrom (Logistic Regression Analysis)..... 138